

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи доктории Мирзозода Садриддин Хол дар мавзуи “Соинуддини Хучандӣ ва хусусиятҳои ғоявию бадеии осори адабии ӯ” барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 10.01.00 – Адабиётшиносӣ (10.01.01 - Адабиёти тоҷик. Равобити адабӣ)

Мутобиқати мухтавои диссертатсия ба ихтисос ё соҳаи илм. Диссертатсияи Мирзозода Садриддин Хол дар мавзуи “Соинуддини Хучандӣ ва хусусиятҳои ғоявию бадеии осори адабии ӯ” ба банди 5-уми бахши “Соҳаи таҳқиқот”-и шиносномаи ихтисоси 10.01.00 – Адабиётшиносӣ (10.01.01 – Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ) мувофиқат мекунад.

Мирзозода Садриддин Хол солҳои зиёд ба таҳқиқи зиндагӣ ва осори Соинуддини Хучандӣ машғул аст. Аз Феҳристи Интишороти унвонҷӯ бармеояд, ки Мирзозода Садриддин аз рӯи мавзуи диссертатсия 22 мақоларо дар маҷаллаҳои аз ҷониби КОА тақризшаванда чоп намудаанд ва ба ғайр аз ин 29 мақолаи дигари унвонҷӯ дар саҳифаҳои маҷаллаҳо ва китобҳои маҷмуаи мақолот нашр гардидааст, яъне, дар маҷмуъ 51 мақола ва монографияи Мирзозода Садриддин дар ин мавзӯ ба таъби расидааст, ки аз заҳматҳои чандинсолаи муҳаққиқ дар таҳқиқи ин мавзӯ шаҳодат медиҳад.

Рисола аз муқаддима, 5 боб, 17 фасл, 13 зерфасл, хулоса ва рӯйхати адабиёт иборат аст.

Ҷиҳати актуалӣ ва зарурати интихоби мавзӯ аз он маншаъ мегирад, ки Соинуддини Хучандӣ аз чехраҳои боризи адабиёти аҳди Темуриён ва намояндагони номвари Оли Хучанд дар Исфаҳони асрҳои миёна буда, бо осори арзишманди манзуму мансур дар адабиёти давр ҷойгоҳи хос дорад. Бо вучуди таълифоти зиёд дар назму насри форсии тоҷикӣ ва арабӣ то ҳол осори адабии ӯ, ба вежа осори насриаш ба таври бояду шояд омӯхта нашудааст. Омӯзиш ва таҳқиқи шарҳи ҳол, муҳити зиндагӣ, баррасии осори форсӣ-тоҷикӣ ва арабӣ, табақабандии жанрӣ ва арзиши осори насрии адиб, хусусияти ғоявию бадеии Соинуддини Хучандӣ аз масъалаҳои муҳимме ба ҳисоб мераванд, ки дар шинохти шахсият ва осори адабии ӯ заминаи мусоид фароҳам меорад.

Ҷойгоҳи Соинуддини Хучандӣ дар таҳаввули насри форсии тоҷикӣ дар адабиёти асрҳои XIY-XV бориз буда, мухтассоти мавзӯӣ, жанрӣ, сабкию адабӣ ва ҳунарии насри ин давраро метавон бо баррасиву таҳқиқи ҳамаҷонибаи эҷодиёти Соинуддини Хучандӣ такмил кард. Ин нукта муҳимият ва мубрамияти мавзуи диссертатсияи Мирзозода Садриддинро таъйид месозад.

Саҳми шахсии доғалаб дар ҳалли масъалаҳои илмӣ ё коркарди проблемани илмӣ бо арзёбии аҳамияти он. Таҳқиқоти мавриди назар,

мазмуну мундариҷаи бобу фаслҳои рисола ба баррасии вазъи сиёсӣ иҷтимоӣ, илму адабиёт, ҷараёнҳои фикрии замони Соинуддини Хучандӣ, хонадони Оли Хучанд дар Исфаҳон, шарҳи ҳоли адиб, мақому манзалати иҷтимоии адиб, таснифоти жанрии осори илмӣ адабии Соинуддин, сарчашмаҳои фикрию маърифати осори адиб, сабки осори мансури адиб, вижагиҳои ҳунарии осори мансури Соинуддин, вижагиҳои корбурди санъатҳои бадеӣ дар эҷодиёти адиб нигаронида шуда, қобили таваҷҷуҳ аст.

Лозим ба таъкид аст, ки дар адабиётшиносии тоҷик ҳанӯз рисолае, ки дар маҷмӯъ шарҳи ҳолу хусусиёти ғоявӣ бадеии осори адабии Соинуддини Хучандиро ба ин густардагӣ мавриди таҳқиқи ҳамҷониба қарор дода, бошад, мавҷуд набуд.

Навгонии рисолаи илмӣ мавриди назар дар он аст, ки муҳаққиқ бори нахуст дар таърихи адабиёти тоҷик рӯзгор ва осори илмӣ адабии Соинуддини Хучандиро дар така ба осори ҳуди нависанда ва сарчашмаҳои боэътимоди асримиёнагӣ мавриди омӯзишу таҳқиқ қарор дода, ихтилофи назарҳое, ки дар мавриди ному насаб, замони мавлуду фавт, таҳаллуси адабии ӯ вуҷуд дошт, бартараф намуда, вазъи сиёсӣ иҷтимоӣ, муҳити адабӣ фарҳангии замони адиб, таснифоти жанрӣ ва табақабандии мавзуии осори илмӣ адабии Соинуддини Хучандиро ба риштаи таҳқиқ кашида, дар ин замина хусусиятҳои бадеӣ ҳунарии осори адабии Соинуддини Хучандиро муайян намуда, нақши адибро дар таҳаввули ғановати адабӣ бадеии адабиёти аҳди Темуриён таъкид кардааст.

Аҳаммияти назарии таҳқиқоти Мирзозода Садриддин дар он зоҳир мегардад, ки ӯ дар ҷараёни таҳқиқ аз усулҳои муносири таҳқиқоти илмӣ истифода карда, ба ҳулосаю натиҷагирӣҳои мушаххас дастрасӣ пайдо карда, дар такмили равиши таҳқиқи осори бадеӣ, махсусан насри асримиёнагӣ матолиби тозае пешниҳод намудааст. Натиҷаҳои мазкур дар бобу фаслҳои диссертатсия ва матолиби дигари пажӯҳиши муаллиф акс ёфта, имкон дорад дар заминаи улуми адабӣ, ирфону фалсафа, ахлоқ ва робитаҳои фарҳангии Хучанду Исфаҳон ҳамчун падидаи ҷолиби илмӣ фарҳангшиносӣ дар таълифи рисолаҳои таҳқиқӣ истифода шавад.

Аҳаммияти амалии диссертатсияи мазкурро дар он метавон арзёбӣ намуд, ки ҳулосаҳои илмӣ диссертант барои таҳқиқи минбаъдаи насри асримиёнагии форсӣ- тоҷикӣ, бахусус садаҳои XIV-XV ва эҷодиёти Соинуддини Хучандӣ арзишманд хоҳад буд.

Ҳамчунин, маводи диссертатсия дар таҳияи китобҳои дарсии таърихи адабиёти форсӣ-тоҷикӣ, таърихи насри форсизабон, омӯзиши масъалаҳои гуногуни марбут ба намоёндагони Оли Хучанди Исфаҳон, инкишофи насри адабӣ, масоили марбут ба баррасии рӯзгору осори адибони аҳди Темуриён, инчунин, барои таълифи дастурҳои таълимӣ, рисолаҳои илмӣ, хондани курсҳои махсус муфид хоҳад буд.

Рисола бо мухтавои хуби илмӣ таҳия ва таълиф гардидааст.

Сохтори рисола хеле ҷолиб аст. Миёни бобҳои рисола пайванди қавӣ барқарор аст, ки аз таҳлили амиқи матлабҳо, чараёни дурусти масъалагузорӣ дар рисола дарак медиҳад.

Дар боби аввали рисола, ки “Авзои сиёсӣ-иҷтимоӣ ва адабии асри Соинуддини Хучандӣ” унвон дорад, дар фасли аввали он вазъи сиёсӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангии аҳди Соинуддин мавриди баррасӣ қарор гирифтааст. Муаллиф дар ин фасл ба масъалаҳои ҳолати сиёсӣю иҷтимоӣ аҳди Темуриён таваҷҷуҳ намуда, дар заминаи маводи сарчашмаҳои адабию таърихӣ ва осори илмӣ адабиётшиносони хориҷию ватанӣ роҷеъ ба давлатдорӣ Темуриён, кашмакашҳои сиёсатмадорони давр, юришҳои Темуру давлатдорӣ фарзандону наводагони ӯ, руҳияи мардум ва муносибати зиммдорони давр бо онҳо, вазъи ҳаёти фарҳангии даврон таваҷҷуҳ намуда, ба ҳулосаҳои матлуб расидааст. Дар ин замина таваҷҷуҳи муаллиф ба вазъи сиёсӣю иҷтимоӣ шаҳрҳои Самарқанду Ҳирот бештар нигаронида шудааст, ки Соинуддини Хучандӣ дар ин билод зиндагӣ кардааст.

Дар фасли дуюми боби аввал муаллиф ба баррасии масъалаи вазъи илму адаб дар замони зиндагии Соинуддини Хучандӣ пардохтааст. Муаллифи диссертатсия дар така ба маохизи таърихӣю адабии давраи мавриди назар таснифоти улум ва таваҷҷуҳи донишмандони замон ба улуми алоҳида, ривоҷи улуми динию мадрасӣ, маҳдудият ва фишорҳо болои донишмандони равшанфикр, шарҳу талхиси осори мутафаккирони асрҳои пешин, вазъи улуми ақлӣ ва нақлӣ, улуми адабӣ, тасниф ва таълифоти адибон дар риштаҳои гуногуни онро мавриди арзёбӣ қарор додааст. Дар идомаи ин фасл муҳаққиқ ба вазъи адабиёти даврони мавриди назар дахл намуда, роҷеъ ба таҳаввули назму наср, анвои адабӣ, шоирону нависандагони бузурги замон ва осори бадеии суҳанварони аҳди Темуриён дар заминаи маводи манобеъ ва осори илмӣ дастрас маълумот дода, нуқтаи назари худро низ баён намудааст.

Дар фасли сеюми боби якум, ки “Чараёнҳои фикрӣ” ном дорад, муаллиф роҷеъ ба чараёнҳои фалсафӣю ирфонӣ замон, аз қабили Ҳуруфия, Нақшбандия ва ирфону тасаввуф (дар умум) баҳс намудааст. Ба назари инҷониб, баҳси муаллифи диссертатсия дар масоили мавриди назар такмил меҷаҳд ва баррасии баъзе масъалаҳо ҳавсала ва мавқеи дигарро тақозо мекунамд. Дар ин фасл роҷеъ ба фирқаи Ҳуруфия ва таърихи пайдоишу таъсири он ба афкори ҷомеа, воқунишҳои Темуриён ба ақида ва таълимоти Ҳуруфия, намояндагони маъруфи он баҳс шудааст.

Боби дуюми рисола “Зиндагиномаи Соинуддини Хучандӣ” ном дошта, аз 3 фаслу 2 зер фасл иборат аст.

Дар фасли аввал ба масъалаи хонадони Хучандӣ дар Исфаҳон таваҷҷуҳ шуда, роҷеъ ба намояндагони барҷастаи Оли Хучанд ва муносибати онҳо бо Оли Туркаи Исфаҳон, нақши онҳо дар ҳаёти сиёсӣю

ичтимоӣ, фарҳангию адабии Исфаҳон, робитаи онҳо бо зимомдорони замону нақши онҳо дар давалатдории даврон ва адабиёти аҳди Темурӣ баҳс ба миён омадааст. Дар фасли дуюм, ки аз ду зерфасл иборат аст, мавзуи баҳс шарҳи ҳоли Соинуддини Хучандӣ буда, дар зерфасли аввал ному лақаб ва кунияи нависанда ва рӯзгори Соинуддин дар Исфаҳон ва муҳочирати ӯ ба Ҳирот баррасӣ шудааст. Маълум мешавад, ки Соинуддини Хучандӣ дар Исфаҳон тарбият ёфта, дар шаҳрҳои Самарқанду Исфаҳон зиндагӣ ва касби камол кардааст. Дар фасли охир ба масъалаи манзалати иҷтимоии адиб таваҷҷуҳ шуда, ихтилофи назарҳо ва сӯизанҳое, ки роҷеъ ба шахсият ва мақоми иҷтимоӣю илмӣ Соинуддини Хучандӣ дар замони зиндагиаш ба вучуд омадаанд, арзёбӣ шудааст.

Боби сеюми рисола-“Таснифоти жанрӣ ва мавзуии мероси илмӣю адабии Соинуддини Хучандӣ” аз 3 фаслу 7 зерфасл иборат аст. Дар фасли аввал нусхаҳои хаттии осори Соинуддини Хучандӣ дар китобхонаҳои бузурги кишварҳои ҷаҳон, аз ҷумла Инглистон, Эрон, Туркия, Қоҳира, Наҷаф, Ёзбекистон, Ҳиндустон, Тоҷикситон номбар ва муаррифӣ шудаанд. Дар фасли дуюми боби сеюм, ки “Муҳтассоти жанрии насри Соинуддини Хучандӣ ном дорад”, осори насрии адиб вобаста ба жанрҳо таснифу таҳлил шудаанд. Дар зерфаслҳои фасли мавриди назар осори насрии адиб номаҳо, ёддошт, мунозара, шарҳномаҳо тасниф карда шуда, роҷеъ ба хусусиёти жанрии ин осор баҳс ба миён омадааст. Бино ба таҳқиқи муаллифи рисола маҷмуми номаҳои адиб, яъне “Муншаот”-и Соинуддин шомили 56 мактуб, порчаҳои мактуб, ва қайдҳо буда, аз рӯи мазмуну муҳтаво ба номаҳои султонӣ, ихвонӣ ва ҳуруфӣ дастабандӣ карда шудааст.

Дар зерфасли дуюм масъалаи ёддоштнависӣ ва ёддоштҳои Соинуддини Хучандӣ мавсум ба “Нафсат-ул-масдури аввал” ва “Нафсат-ул-масдури дувум” баҳс ба миён омадааст. Бино ба таъкиди муаллиф, дар ин ёддоштҳо “Соинуддини Хучандӣ зиндагии пурфарозу нишеб, фаъолияти илмӣ-иҷтимоӣ, таъбиду тухмат ва ҳамкориҳои хешро бо амирзодагони темурӣ бо забони ширини тоҷикӣ-форсӣ нақл намудааст”(Диссертатсия, с. 140-141).

Зерфасли сеюми фасли дуюм ба мунозараҳои адиб ихтисос ёфтааст. Дар ин зерфасл мунозираҳои “Ақл ва ишқ ё мунозароти ҳамс” ва “Базм ва разм” таҳлил шудааст. Дар зерфасли чорум шарҳномаҳои адиб баррасӣ шудааст. Аз таҳқиқи муаллиф бармеояд, ки Соинуддини Хучандӣ бар осори орифони барҷастае, чун Ибни Фориз (“Назм-уд-дурар”), Ибни Арабӣ (“Фусус-ул-ҳикам”), Фаҳриддини Ироқӣ (“Ламаот”) ва Шайх Маҳмуди Шабистарӣ (“Гулшани роз”) шарҳ навиштааст.

Фасли сеюми боби сеюм ба масъалаи табақабандии забонӣ ва мавзуии осори Соинуддини Хучандӣ бахшида шудааст. Муаллиф осори насрии Соинуддини Хучандиро аз нигоҳи забон ба ду бахш: форсии тоҷикӣ ва арабӣ тасниф намуда, осори насрии адибро (дар маҷмӯъ) аз нигоҳи мавзӯ ва мундариҷа ба 6 бахш: 1 Осори адабӣ. 2. Осори илмӣ-назарию тасаввуфӣ.

3. Осори динӣ-мазҳабӣ. 4. Дар боби ҳуруф ва эҳсоъ. 5. Осори фалсафӣ. 6. Оид ба мантиқ.

Дар зерфасли сеюми фасли сеюм хусусиятҳои адабию мавзуии ашъори бозмондаи Соинуддини Хуҷандӣ мавриди баҳс қарор гирифтааст. Бино ба таҳқиқи муаллифи диссертатсия аз таъкираҳо ва дастхати адиб 12 ғазал, 14 рубой, 4 қитъа ба даст омадааст, ки ба сабку услуби Соинуддини Хуҷандӣ мувофиқ аст.

Боби чоруми диссертатсия “Сарчашмаҳои фикрӣ ва маърифатии осори Соинуддини Хуҷандӣ” ном дошта, шомили чор фасл аст ва ба назари муаллиф сарчашмаҳои фикрии Соинуддини Хуҷандӣ дар таълифи осораш аз осори назарии илмӣ ва динӣ, осори назарии ирфонӣ, осори фалсафӣ ва ҳуруфу эҳсоъ иборат мебошанд. Муаллиф бо баррасии муҳтавоии баъзе осори Соинуддини Хуҷандӣ ба субут расонидааст, ки адиб дар таълифи осори худ ба кадом ҷараёнҳои фикрию мактабҳои илмӣ таъя карда, равиши фикрии ӯ бар мабноси кадом усули таҳқиқу сабки адабӣ сурат гирифтааст. Ба назари муаллифи рисола “таҷрибаи илмӣ, фанӣ ва бадеии гузаштагон ва ҳам тарзи нигариш ба масоили мухталифи шаръӣ, ирфонӣ ва ҳикмӣ дар осори Соинуддини Хуҷандӣ ба ҳам омадаанд” (Диссертатсия, с.254).

Боби панҷуми диссертатсия – “Сабки осори мансури Соинуддини Хуҷандӣ” ном дошта, аз 3 фаслу 5 зерфасл иборат буда, ба баррасии масъалаҳои муҳими сабки осори Соинуддини Хуҷандӣ, яъне вижагиҳои луғавӣ, сохторҳои дастурии забон, мухтассоти ҳунари шеваи корбурди санооти бадеӣ, усулҳои истифода аз оёту аҳодис, рамзпардозӣ ва корбурди ҳикмӣ тамсилӣ, равиши истифода аз ашъори тоҷикӣ-форсӣ, арабӣ ва амсолу ҳикм, корбурди ашъори Ҳаким Санои Ғазнавӣ ва Камоли Хуҷандӣ ихтисос ёфтааст. Муаллиф ба хулосае омадааст, ки “ӯ(Соинуддини Хуҷандӣ – М.Н.) аз нахустин намоёндагони хонадони Хуҷанди Исфҳон мебошад, ки масоили мухталифи илмиро дар сабки адабӣ-илмӣ баён кард, ки бидуни ӯ мактаби адабию фикрии ҳавзаи Исфҳон тасаввурнопазир аст”(Диссертатсия, с.318).

Дар баҳши Хулоса муҳимтарин дастовардҳои муаллиф аз натиҷаи таҳқиқ баён шудааст. Хулосаҳои унвонҷу мантиқӣ ва мустанаду мудаллал буда, мазмуни бобҳои рисола дар бар гирифтаанд.

Забони рисола содаву раван буда, муаллиф матлабҳои равшан баён кардааст.

Дар диссертатсияи мавриди назар дар радифи дастовардҳои муҳиму назарраси илмӣ, ба баъзе норасоиҳо низ метавон дучор гардид, ки қайди онҳо барои боз ҳам беҳтар гардидани ҳусни рисола ҳолӣ аз аҳаммият нест:

1. Хуб мешуд, ки вазъи адабиёти асри Соинуддини Хуҷандӣ дар фасли алоҳида баррасӣ мешуд.

2. Дар фасли “Ҷараёнҳои фикрӣ” муаллифи диссертатсия роҷеъ ба аркони тасаввуф ва ирфон ва тариқати Нақшбандия баъзе андешаҳои

баҳсталаб баён намудааст, ки аз як тараф, ба доираи мақсад ва вазоифи ӯ марбут нест, аз ҷониби дигар, ин андешаҳо нодуруст ба назар меояд. Чунончи, муаллифи диссертатсия бар мабноси кадом асар ё таълимот зимни баррасии таърих ва аркони тасаввуф онро иборат аз се рукн-зӯҳд, ишқ ва ваҳдати вучуд медонад ва дар саҳифаи дигар таъкид мекунад, “Расулхон Ҳодизода аслу моҳияти тасаввуфро аз ҷаҳор рукн иборат доништа бидуни се рукне, ки ишорат шуд, боз маърифати Ҳақро илова кардааст” (Диссертатсия, с.69). Аввалан, ҳамин ҷумла услубан ғалат аст(ба ҷои пешоянди “бидуни(бе)” пешоянди “ба” навиштан дуруст аст). Дуюм ин ки масъалаи маърифати Ҳақро на марҳум Расул Ҳодизода, балки Зуннуни Мисрӣ дар асри IX “илова кард” ва тасаввуфро аз як тариқаи амалӣ ба мактаби фикрию фалсафӣ таҳаввул дод. Ин масъала пеш аз Расул Ҳодизода ҳам дар китобҳои донишмандони ватанию хориҷӣ роҷеъ ба тасаввуф ва ирфон баён шудааст ва ин ҷо ягон сухани наве нест.

3.Муаллиф истилоҳот ва ибороти марбут ба дину мазҳаб ва ирфону ғалат ба кор мебарад ва тасҳеҳи онҳо амре зарурист. Чунончи: “донишмандони шариат ва уламои қушайрӣ(шояд қишрӣ бошад?!,с.61)” “тариқаи шариат ва суннату ҷамоат(саҳеҳтараш “роҳи шариат ва аҳли суннату ҷамоат”, с.63), “ақидаи суннат ва ҷамоат(110)” (дурусташ “ақидаи аҳли суннат ва ҷамоат”) ва ғайра.

4. Аз сифатҳои хуби рисола ин аст, ки ҳар фаслу боб алоҳида натиҷагирӣ ва хулосабарорӣ шудааст. Аммо баъзе аз ин хулосаҳо сатҳӣ, баҳснок ва бо андешаҳои пештар баёнкардаи муаллифи диссертатсия мухолиф аст. Чунончи, дар хулосаи фасли дуюми боби дуюм омадааст “Дар замони Соинуддини Хуҷандӣ миёни шариати ислом ва тариқати ирфон мухолифатҳои мафкуравӣ вучуд доштааст”(с.110). Ба назари мо, ин мухолифати мафкуравӣ на миёни ирфону ислом буд, чун ирфон ҷузъи ислом аст, балки мухолифат миёни руҳониён ва аҳли ирфон буд, ки аз оғоз вучуд дошту дорад. Дигар: “Соинуддини Хуҷандиро ба воқеаи Аҳмади Лур ва ақоиду афкори ҳуруфӣ тухмат зада, нахуст зиндонӣ, сипас молу мулкашро мусодира ва мунтаҳо аз Ҳирот берун карданд”(с.110) . Аммо муаллиф дар саҳифаи 62 диссертатсия менависад: “Соинуддини Хуҷандӣ яке аз поягузори мактаби ирфони ҳуруфӣ аст, ки ҳеҷ як аз донишмандони асримиёнагӣ дар маърифати илми ҳуруф ва аъдод ба пояи вай намерасад”. Агар Соинуддини Хуҷандӣ поягузори ирфони ҳуруфӣ бошад, пас ба ақоиду афкори ҳуруфӣ тухмат кардан чӣ маънӣ дорад?

5. Дар хулосаҳои поёни бобҳо на ҳама масоили фаслҳо натиҷагирӣ шудааст ва гоҳо тартиби натиҷагирӣҳои фаслҳо риоя нашудааст. Масалан, зимни натиҷагирӣ аз масоили фаслҳои боби аввал хулосае аз фасли ҷараёнҳои фикрӣ нест(с.73) ва дар хулосаи боби сеюм тартиби масоили фаслҳо риоят нашудааст(с.215).

6. Дар баъзе саҳифаҳои диссертатсия дар вазни шеърҳо ғалат ба назар мерасад, ки ба назари мо, баъзе аз ин ғалатҳо бар асари баргардони нодуруст аз хатти ниёгон сар задаанд. Чунончи, дар байти зер бо афтидани як ҳиҷои дароз аз калимаи подшоҳ вазни мисраи аввал ҳалал ёфтааст:

Подшоҳ +он зи сари марҳамат, ар дарвеше

Сухане арза кунад, баҳри Худо гӯш кунанд(с.141).

Дар ин байт ҳам аз рӯи талаби вазн ва ҳам мантиқ калимаи подшоҳ бояд дар шакли ҷамъ, яъне подшоҳон навишта шавад.

Ё дар ин байт калимаи “сеҳр” “саҳар” хонда шудааст, ки вазн ҳалалдор шудааст:

То саҳар (сеҳри) чашми ёр чӣ бозӣ кунад, ки боз

Бунёд бар карашмаи ҷоду ниҳода шуд (с.136).

Инчунин, дар саҳифаҳои 85(ду байт), 106, 120, 155, 162, 204 вазни шеърҳо ғалат аст.

7. Баъзе калимаю иборот ва ҷумлаҳои арабӣ, номи асарҳои арабӣ ва ҳатто оёту аҳодис(ба ҳуруфи сириллик) дар шакли ғалат оварда шудааст, ки дар натиҷа маънии ибораю ҷумлаҳо нофаҳмо боқӣ мемонад. Мисол: “Ба Шараф, ҷаноби аҳавий(ҷои дигар аҳави).. тофосили аҳволаш аз тақрири дорандаи ҳамид мустафод тавонад шуд”(с.136). Ба назари мо, шакли дурусти ҷумла ин аст: “Ба Шараф, ҷаноби аҳави... тафосили аҳволаш аз тақрирдорандаи ҳамд мустафод тавонад шуд”. Инчунин, дар саҳифаи 93, 121, 161, 169(ҳадиси “Ганҷи пинҳон”), 190, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 229 ва ғайра чунин ғалатҳо роҳ ёфтаанд. Хуб мебуд, ки муаллифи диссертатсия матнҳои арабиро аз назари мутахассиси забони арабӣ мегузаронид.

Ин камбудиҳо ислоҳшаванда буда, аҳаммияти илмӣ таҳқиқоти мавриди назарро коста намесозанд. Диссертант мақсаду вазифаҳои таҳқиқӣ дар наздаш гузоштаро муназзам ва дар сатҳи баланди илмӣ ба анҷом расонидааст.

Мутобиқати таҳассуси илмӣ довталаб бо дараҷаи илмӣ. Диссертатсияи Мирзозода Садриддин Хол дар мавзӯи “Соинуддини Хучандӣ ва хусусиятҳои ғоявию бадеии осори адабии ӯ” ба талаботи бандҳои 31,33, 34 ва 35-и тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз 30-юми июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, мувофиқат дошта, муаллифи он ба дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои филологӣ, аз рӯйи ихтисоси 10.01.00 - Адабиётшиносӣ (10.01.01- Адабиёти тоҷик. Равобити адабӣ) шоиста мебошад.

Автореферати диссертатсия ва маводи ба нашр расонидаи диссертант фарогири муҳтавои диссертатсия буда, 22 номгӯи он дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷоп расидааст.

Дар маҷмуъ, диссертатсияи Мирзозода Садриддин Хол бо мубрамияти мавзуи таҳқиқ, навгониҳои илмӣ, аҳаммияти амалию назарӣ ва доираи паҷуҳиши мавзӯ ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқ буда, муаллифи он ба дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои филологӣ, аз рӯйи ихтисоси 10.01.00 - Адабиётшиносӣ (10.01.01 - Адабиёти тоҷик. Равобити адабӣ) сазовор аст.

Муқарризи расмӣ,

доктори илмҳои филологӣ, профессори

кафедраи таърихи адабиёти тоҷики

Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Низомӣ Мухриддин Зайниддин

Суроға: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,

ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17

Тел.: 992918714350

E-mail: nizomi73@mail.ru

«Имзои М.З. Низомиро тасдиқ мекунам».

Сардори Раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси

Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

«24» феввали соли 2026

Шодихонзода Э. Ш.

Суроға: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,

ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17.

Тел.: 221-30-13, E-mail: dmt@mail.ru, WWW.tnu.tj